

1904.

ENSIV
Riik...
Raar...

Meie Mats.

№

IV.

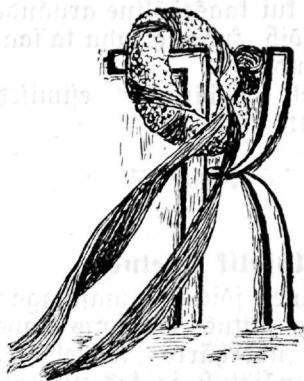
Kas tunned „M a t s i“,
kes Peipse piirelt
Käib Läänemere rannale,
Ja Munamäe murult kiirelt
Käib lahke Soome lahele?

Meie kalamehed ehk suur lugejate püük mitmesuguse söödaga.

„Wend, weriworst wõtab kõige rohkam.“
„Ka nali, nagu näha, pole laita, aga need seal teisel kaldal endi aatelite ja ainelite abinõudega . . .“

Määrused algajatele kirjanikkudele. *)

ohe, kui laps sünnib, tarvis teda hoolega puhata pesti, ja kui ta juba esimesest kohmetusest on vähe toibunud, siis antagu talle hästi mitju ja üeldagu: „Ära kirjuta! Ära kirjuta! Ära hakka kirjanikuks!“ Kui loomase juures siisgi kirjanikuameti poolehoidmise tundemärgid

nähtavale tulevad, tuleb hirmu asemel armuga õnne katsuda. Kui ka meelitused ei piats midagi aitama, siis lööge käega ja pange lapsuke kadunute kirja. Kirjaniku-taud on parandamata.

Kirjaniku tee on otjast-otjani fibuwitsiline, offaline ja ohaoline, sellepärast piab iga terve mõistusega inimene püüdma sellest ennaft eemale hoida. Kui aga kare saatus, kõigest hoidmisest ja hoiatusdest hoolimata, inimest siisgi sunnib seda rada käima, siis katsugu niisugune õnnetu enese elu kergituseks hoolega järgmiste reeglite järele käia.

1. Tuleb meeles pidada, et parem on ajuti ja à-propos autor olla kui alaliselt kirjanikuametit pidada. Konduktöri, näituseks, kes salmisid sepiitse, on parem elu, kui luuleloojal, kes konduktöri-ametit ei pia.

2. Niisamuti tuleb seda kõrwataha kirjutada, et nurjaläinud katse kirjapõllul kordaläinud katsest tuhat korda parem on. Esmise kannul käib ainult lootuste luhtamine ja awalik ja haawaw kirjawastus, kuna teine juhtumine tüütawa järeikäimise honorari pärast, mis wiimaks 1899.**) aasta kupongidega wälja maksetakse, enesega kaasa toob, peale selle weel kõik „järeldused“ ja uued katsed.

3. Kirjutamine kui „kunst kunsti pärast“ on kasulikum kui töötamine põlatud metalli eest. Kirjutajad ei osta majasid, ei sõida esimese klassi kupees, ei mängi õnnerattal ega katsu kallist kalaleent. Ta toit on lihtne, korter weike ja liikumise wiis — jalakäik.

4. Kuulsus on hele lapp laulja wana riide-näru peal, kuna aga kirjapõllul tuttawaks saamine ainult seal nurgas võib mõeldaw olla,

*) Gesolew naljatöö ilmus kuulsa Anton Tschichowi julesti, „Ant. Tschichonite“ warjuntime all paaritümne aasta eest Wene naljalehes „Budinits“ , mille juures kadunud kirjanik sel ajal toimetuseleige wõi kaastööliline oli.

**) Tuletame meelde, et käesolew töö paaritümne aasta eest on kirjutatud. Mats.

kus sõna „litterat“ tähendust mitte „Wõeraste sõnade seletajast“ ei minda taga otjima.

5. Kirjutamiskatseid võib igaüks teha, seisuse, usu, wanuse, sugu, haridusejargu ja perekondlise seisukorra peale vaatamata. Ka hulludele, näitekunsti armastajatele ega nendele, kellest kõik õigused on ära wõetud, pole kirjutamine keelatud. Soowida oleks aga ometi, et Barnasjuse-mäele ronijad wäga jämedaid õigestikirjutuse wigasid ei teeks.

6. Oleks ka wäga soowida, et nad mitte junkrud ega gümnaasiumi koolilapsed ei oleks.

7. Walitseb üleüldine arwamine, et kirjanikul peale harilise waimuannete wilunud osawus olgu. Kõige suuremat tööpalka saawad need sulemehed, kes tulest, weest ja wafftorudest on läbi käinud, kõige pisemat aga need, kes alles puutumata ja rikkumata on. Esmiste jekka arwatakse need, kes kolmat korda abieluse astuwad, kellel enesetapmine õnnetumalt lõppes (see on, nad jäiwed elusse), kes endid puupaljaks mängiswad, kes kassikwõitluses rammu katsusiwad, kes wõlauskujate eest ära putkasiwad ja p. t. Teise liiki langewad need, kel wõlgasid pole, peigmehed jne.

8. Kirjanikuks saamine on koguni kerge asi. Si ole nadjakat, kes kellelegi ei meeldiks ega lori, mis kohast lugejat ei leiaks. Sellepärast ole julge, mu poeg . . . Wõta paber ette, sulg kätte, lasse kinnipüütud mõte lahti ja krittjelda. Krittjelda willest ja ise aga ihaldad: kuimatatud ploomidest, ilmadest, happust kaljast, suurest okeanist, kellaseierist, muldisest lumest . . . (Paber on kannatlik ütleb Gesti wanasõna. Mats.) Kui töö walmis saab, siis mine, õnnelikt wärinat tundes, toimetusesse. Geskojas wõta ülikingad maha, küsi, et „kas siin on toimetajahärra?“ astu tuppa ja, rind kõige roosilistema lootustega täidetud, anna oma waimusünnitus ära . . . Peale selle wedele terve nädal kodu sohwa peal seljali maas, sülitawastu lage ja tunne ettekujutusest õnne ja nädala pärast mine jälle toimetusesse ja too oma käsikirja tagasi. Selle järele hakka teiste toimetuste ufsehingestid fulutama . . . Kui ju kõik toimetused on läbi käidud, ilma et kusgi käsikirja oleks wastu wõetud, siis lasse teda oma fulul trükkida. Lugejaid leidub.

9. Niisuguseks kirjanikuks aga saada, kelle töösid trükitakse ja palju luetakse, on oopis raske. Selle tarwis olgu kiri täitsa selge ja ka kas wõi läätfeterasuurune talent. Suurte waimuannete puudusel on piiskenegi hea küll.

10. Ole korralik. Ära näpatud tööd enese nimel wälja anna, ära üht ja sedasama asja kahes kohas korraga lasse trükkida, ära ennaft Kurotschkiniks ega Kurotschkinit eneseks tunnista,

ära tõlget algupäraseks nimeta jne. Ülepea — mõtle ifka kümme kaju peale.

11. Kirjanduseilmas on viisakust ka. Siin, nagu muidugi elus, ei ole soovitam teise hellitatud konnafilmade peale astuda, mõra ninarätkusse nuusata ega oma Madama-fahwit teise luu peale pista.

12. Kui tahad kirjutada, siis tee sedawiisi. Wali omale kirjutusaine. Siin on sulle täieline mabadus antud. Võid teha mis ise heaks arvad ja omavoligi tarvitada. Aga et sa uuesti püsirohtu ega teistkorda Amerikat ülesse ei leiaks, siis hoi ennast ammu ära kulutatud ainete eest.

13. Kui aine (thema) walitud, võta roostetamata sulg kätte ja kirjuta paberi ühe külle peale niisuguste tähtedega, mis lugeda võib. Paberi teise külle pead enam paberivabrikantide kaju kui muude förgemate põhjuste pärast tühjaks jätma.

14. Anna oma mõttelemule täielik voli kätte, mitte aga oma käele. Ära lasje teda vidade paljust taga ajada. Mida lähemalt ja arvemini sa kirjutad, seda rohkem ja sagedamini sinu tööjõd trükitakse. Lühedus ei tee ülepea asjale kahju. Väljavenitatud gummi ei õeru sugugi paremini pliiatskirja ära kui väljavenitamata.

15. Kirjatööle pane oma nimi juurde. Kui sa kuulsast taga ei aja ja karmustust kardad, siis tawita warjunime. Kuid warja ennast lugejate eest küll misjuga nautattega ise tahad, aga seda pia meeles, et toimetusel sinu nimi ja aadress teada olgu. See on sellepärast tarvilik, et toimetaja sulle, kui ta seda tahab, uueks-aastaks võib õnne soovida.

16. Waewapalk võta kohe peale trükkimist vastu. Raha ettemõtmise eest hoi ennast. Ettemõtmine on tulewiku ära-äwitamine.

17. Kui waewapalk käes, tee sellega mis ise tahad: osta omale aurulaew, kuiwata food, lasje ennast päewapildiks üles võtta, telli Soomest kirikukell, lasje naise turnür*) kaskkorda suuremaks

teha — ühe sõnaga, tee mis tahad. Honorariga ühes annab toimetus sulle ka täielise mabaduse selle äratarvitamise peale. Siiski ei ole toimetusel midagi selle vastu, kui kaastööline aruande siisse saadab, kust näha võib, kuda ja kuhu ta saadud raha ära on pruukinud.

18. Lõpuks lue meel „Määruste“ esimised riad uuesti läbi.

Suur auukartus.

Birsgall näeb peeglist Peter-soni nägu ja kummardab auupaklikult.

Asjalik seletus.

Siidlane sõitis „mafinaga“ Narwa ja sattus wagunis kahe Tallinna „noorhärja“ wahale, kel nii pisut mõistust ja kes nii halvasti olivad kasmatatud, et „talumatji“ pilkama hakkasiwad.

Külamees ei teinud efiti kuuldamaksigi, aga kui isandad wiimaks juba liiale läksiwad, ütles ta aeglaselt ja üsna walju häällega, nii et teised ka kuulsiwad:

„Ma olen wana mees, Siu-maalt pärit, ja, nagu näha, näitan linna härrade filmis õige kentsakas wälja. Noortel-härradel on himu minu üle nalja teha, sellepärast pian teile ka selgeks tegema, kes ma olen. Ma ei ole mitte loll ega harimata, waid praegu just nende kahe wahel.“

Kõige lühem tee naisterahwa südame juurde.

Kui naisterahwas mehel on, aga tal ei ole lapsi, siis kiitke ta meest. Kui tal mees on ja lapsi ka, siis kiitke lapsi.

Kui tal meest ei ole, aga armastab — kiitke ta peigmeeft. Kui tal meest ei ole ja kui ta ka ei armasta, siis kiitke teda ennast.

Seasüdamlane majaomanik.

„Beremees, teil puhub tuul afna alt läbi tuppä, nii et seal liqidal ei wõi istuda. Oleks

waja järele waadata ja kinni toppida.“

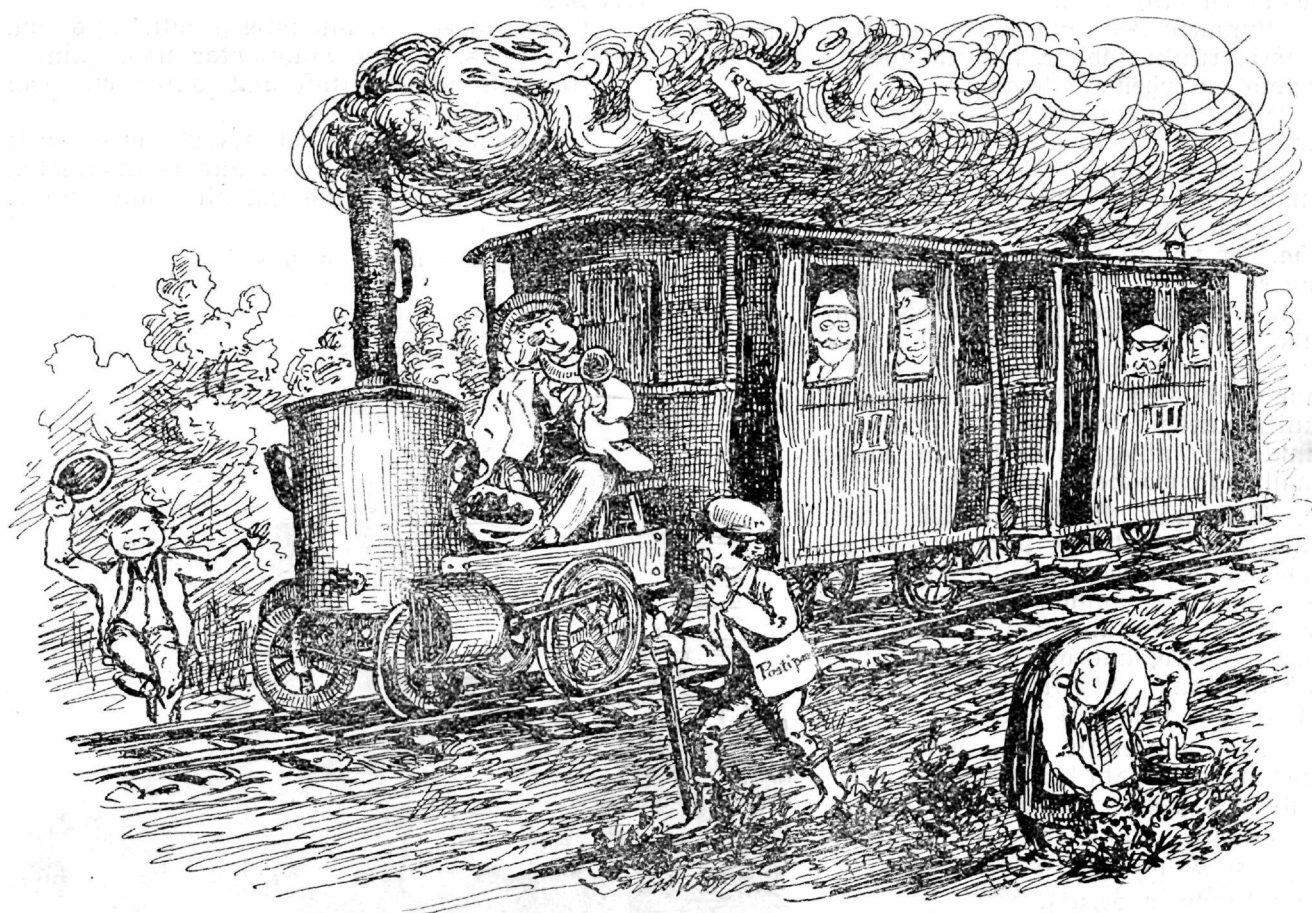
„Tõsi tõsi, fullakesed, olge head, waadake järele ja toppige kinni; ma annan teile kalsusid oma käest. Ma ei ole kiskuja inimene, ärge kartke, ega ma sellepärast üüri juurde ei liisa.“

„Meie ajalehed on odawad.“

„Mitte midagi ei maksa nad.“

*) Selleaegne — noh, kuda seda nüüd Eesti teeles ära ütelda? Olgu: seljaehe. Mats.

Kitsaroopalise susla-masin.

Ei kõigile ole õnneks antud, õnneks antud, palgaks pandud kitsaroopalise käigul käia, tema wedurit waadada, tema turjal sõita, sellepärast ei tea ka paljud, miks seda kitsaroopalist susla-wõi theemasina teeks kutsutakse. Üksainuke pilk meie loomutruu päewapildi peale — ja igäühel on asi päewaselge.

• • Linna-elust. • •

Linna-elu on teisem kui maa elu, nagu see näituseks Marji peal teisem piab olema kui meie maatera peal. Linnas on palju teesid ja tänawaid, milledest paljud väga kitsad, paljud väga laiad on, kuhu fergesti wõib ära ekfida, teiste seas nii mõnigi fischerämannud tütarlaps. Linnas on liikumine rutuline ja suurepäraline, ja mõnikord ei jõua auruwankri ehf ka lihtsalt woorimehegi eest ära pääseda. Linnas on palju suuri, kõrgeid majasid, ja fiiiski ei ole igäühel ulualust. Linnas on inimeji ja kõifugu elawaid olewufi lugemata hulk. Seal elab miljonite kaupa neid, kellesse weel üksigi hingefirjutus pole puutunud, keda weel ühesgi arwustifus pole kaasa arwatud; suurem jagu nendest on ka nii wäikesed, et neid ainult mikroskopi abil wõib näha. Linnas on palju foppa, küll

maas, küll elufombetes. Linnas woolab palju werd, ijeäraniis romanides.

Kui „meie ülitoolilinnas“ wärwimüfimees ajalehemüüjat poisifefst „natuke kimbutab“ (toodiga muidugi) nagu „Postimees“ fofd seletas, kui fealsamas üks koer teift nuufutab, nagu „Ludifed“ weftawad, kui Rakweres mõni „täis“ mees „Kuke“ ette wõi Laada-tänawale porifse ära upub, nagu kadunud „Wirmalifes“ omal ajal ülewal oli, kui Naljawana Narwas Joaoru kõrge kaldal peal fikupilli ajab, nagu „Naljalifafst“ laua aega näha ja kuulda wõis, kui mõni Gaapfalu „paadifafst“ (Tallinnas on „paadialufed“) aewastab jne. wõi kui kesgi Paide ifand noorekuu ajal nina wastu majanurka merifefks löüb ning nõnda edafst, fiiis ei wõi kõigeft niifugufest „kantfe-kraamifst“, nii tähtis kui fee ka kohalifefte

elanikkudele küll olgu, veel mitte kui linnaelu avaldusest juttu teha.

Linnaelu pea-tundemärgid on: halvad elukombed, rifutud õhk ja solgitud sõõgikraam. Vähemaid on lugemata leegion.

Mida suurem pesa, seda enam tulevad need tundemärgid nähtavale. Põltsamaal rohkem kui Keilas, Taaralinnas rohkem kui Võrus, suureslinnas rohkem kui väikeses.

Suurlinn puudub meil. Tallinn juba, ehk ta küll ka veel kellegi suurlinn ei ole, ei taha aga halbtuste poolt halvematelegi suurlinnadele alla anda. Ja see on ainukene asi, millega ta võimsalt võistelda võib. Ring puudustest ei ole meie kõige puudulikkumatesgi linnakestes puudust. Minuke asi, millega meie linnad muu maailmaga võistelda võivad.

Wene leht „Rufs“ võrdleb pealinna muinasjutulise põrguga, sedasama võikime ka endi Tallinnaga teha — jarnadus ei puudu. See leht ütleb ka, et pealinn ainult välimuse poolt — europlane on, kuid seda me endi kilulinna kohta küll ei või üelda, sest jarnane jarnadus puudub.

Siis nurisetakse sealsamas pealinna puhastamata kaanalite üle; neid võiks aga Tallinna kahtlasest kuulsuses olevate kraavidega ja haisewa Härjapea-jõega võrreldes kristalliojadeks nimetada. Puhtawee-kraanide asemel on meil solgiwee-kraanid. Solgitorusid pole ju siis enam, muidugi mõista, tarvisgi. Sest ega solk enam solgimaks või minna.

Edasi kirjutab ülemalnimetatud leht toidukraami solkimisest:

Meil läheb süda pahaks, kui kuuleme, kuida Tahiti-saarte neiud endi rahwalist jooki valmistavad.

Nad näriwad juus maisi ja sülgawad siis, ilaga ja süljega ühes, riista sisse, purewad jälle ja sülgawad jälle . . . Kui siis riist jarnast löga täis saab, lisatakse wett juurde, pannakse kinnise nõuu sisse ja lastakse käärida. Nõnda tehakse seal maal õlut, ja seda juuakse ja kiidetakse seal. Kui neile sinna europlane mõerji juhtub, siis sunnitakse lahkuse pärast tedagi jooma. Ja wiisakuse pärast joob ja kiitab temagi . . .

Kuda on lugu meie linnades?

Meie anname endi mõerastele ja lastele poest ostetud moosi ja kompekkisid. Kui meie aga kõik seda teakime, et nende maiuse-ainete valmistamine, termisehoiulisest seisukohast waa-

dates, jugugi Tahiti-saarte õllewalmistamisest parem pole?!

Õulmas ei unu mu meelest pilt, mis ma ferd Moskwas, kuulsas Gitorowkas näha sain.

Üleüldise hingekirjutuse ajal saatsin ma seal terve õõ mööda.

Läpas'anud, palaw õhk tungis meile ufse peal vastu. Tuhm laelamp walgustas jalgu, jalgu ja jalgu. Õsimene nähtus seal oli ainult jalad.

S o j a - ä r e w u s .

Ärewus teeb kirbust karu. Mõõdaläinud suwel käis kohutaw sõnum läbi Tallinna ja täitis kogu linnaelanikkude südant kartusega ja wäristusega: Jaapani sõjalaewa nähtud Naissaare lähedal ristlemas ja walguseheitjate abil merd walgustamas. Hiljem selgus mõistatus: Kalamehed oliwad wõrgu wälja heitnud ja üks nendest oli tikuga piibu peale tuld pannud.

Meie olime jalgade-riifi jattunud. Raks pikka „naride“ rida, seinä ääres ja kess tuba, oli jalgadega kaetud. Ja mitte ainult asemete pealt, waid ka asemete alt paistsiwad jalad. Jalad mitmesugused, paljad ja jalanduude sees, kuime-tanud ja paksud.

Siis hakkasivad jalad liikuma ja poolpime tuba täideti naisterahwaste kehadega. Jalad kadusivad ära ja palawas õhus paistsivad särgid ja jakid, ja rutuga kaeti paljad õlasid. Minult mõned olivad juba nii hoolimatad, et kattistes särkides, kuft paljas ihu, nagu taewas pilwete wahelt, tükati wälja paistis, sugugi häbi ei tunnud.

Mustus. Lõhn. Jälgid elufad. Jnetumad tülitsemised. Gorki tüüpusid ja siin ei leia, sest et Gorki on — romantik. Siin ei ole romantismus öömajal olnud. Võib üelda, et siin ka ferjajaid picaegu ei olegi. See pörgu on siin litjidega ja kompweefitegijatega täidetud. Pole nende wahel ka õieti wahetgi. Täna on ta amet prostitutsion, homme kompweefitegemine.

Ma taganesin.
Kas tõesti? Ka see weel — hoorab? Ei, see ei wõi olla! Wanamoor tahab selle ametiga ainult eduwistada. Kas tõesti turul, kus inimese ihu kaubeldakse, ka niisugune kraam weel läheb? Oh inimene, inimene! Sa oled kõige kihwtimate loomade seas kõige kihwtitem! . . .

„Kirjuta aga ülesse „prostitutka“. Kui teineford saan, wäanan kompweffijid walmis. Muudku käed aga wärisewad kangesti.“

Ja ta näitas oma inetumaid, kuiwetanud, wärisewaid käsi.

„Kus te siis tööd teete?“

„Siinjasmas. Kas te kompwefi haisu ei tunne?“

Ma nuusutasin ja tundsin tõesti naisterahwa

Meie käsitöö-õpilaste käekäik.

„Sa teeäärine — ma sind õpetan! Kas sind sellepärast selliks õpetatakse, et sa ainult kahju teed ja pudeli tee peal ära lõhud, kui meistritele „monopolist“ peaparandust lähed tooma!“

„Äh, kuda ma ennast teie pärast pian wäsitama ja wawama! Kaswata ja karista teid nagu oma lapsi, ja teie raiped ei ole weelgi rahul. Mine tee weel siis inimese-loomadele head kui tahad! Tänamata-koer!“

Siin on hall wanamoor lotutawate paledega ja wesiiste filmadega.

„Mis ametit piad?“

„Tõrkuses teenijin . . . Olin ratsutaja. Praegu — ei tee midagi.“

„Millega sa ennaft elatad?“

„Ütlefin ju, et midagi ei tee . . . Olin noorem, siis kargasin oma kargamise ära . . .“

„Käid ehk ferjamas?“

Seda ta pani pahaks.

„Glades ei ole ma ferjamas käinud. Millest ma ennaft elatan? Kas te meie, naisterahwaste asja ei tea . . .“

Selle juures tegi wanamoor häbemata liigutufe.

higi ja lämmtawana õhu seest magust kompwefi haisu. See hais tegi lämmtawat õhku weel lämmtawaks. Kui selle peale mõelda, et need jamad käed siin selle maiuse asja on walmis teinud, millega teie endi lapsi waigistate! Kui selle peale mõelda, et enamasti kõik kompweefitegijad sõrmed suus märjaks kastawad, enne kui kompweffi paberi jisse keerawad . . .

Ja ometi on see nõnda.

Moskwas üleüldise hingekirjutuse-ajal ja Kaasanis maakogu hingekirjutuse-ajal juhtusin ma enam kui ükskord haigete ja pooljoonud tüdrukute ja elatanud naisterahwaste põlastawaid nägusid selle töö juures nägema . . . Tööjõu wõi töörahwa-riismed on selle töö juurde kogu-

tud, sest et seda tööd kergeteks luetakse ja paremadgi mabrikud selle töö eest hirmus vähe maksavad.

Uga roppus pagarite töötubades? Kas te arvate, et see tühi- või muinasjutt on, et mõnes kohas saiatainast jalgadega sõtkutakse? . . .

Ja mustus kaljategemise-tööksides!? Alles minewal aastal pandi mittu niisugust töökoda finni, mis ainult õhukeste waheseinaga woorimeeste peldikutest oli lahutatud.

Ja marjasahwt, „moos“? Seesama magus roog, mis me endi külalistele pakume . . .

Uhte Peterburi haigemajasse tuli haige nais-terahwas. Käsi walutas. Käsi, mis kole-musta narakaga finni oli mäsitud, tehti lahti. Käsi oli pruunikas-finine, lõhkenud, mädaste willidega kaetud . . .

„Mis see on? Pidalitõbi uuel kujul?“

„Muste-sõstraid pigistasin kaks nädalat, isa kene,“ kostab naiserahwas. Puiustame marjad sõela ja muljume ilma puhkamata. Range sõoja on see marjamedelik. Näe, kuda kae katti sõi. Sgaüks piab 10 puuda päewas puruks tampima. Hommitu kella kuuest kuni poole-ööni teed tööd. Kae peal willid ja paisjed. Happu läheb sisse, sõõb katti . . .“

„Mis tarwis te neid siis pigistate?“

„Siirupi tarwis“, kostab naiserahwas otse-kohelelt, „ja pasteedide tarwis.“

„Arst hakkas töö-tingimiste üle haige käest lähemalt järele pärima ja sai niisamasugust lugu kuulda, kui ülemal kompwekivabritsemisest on kirjeldatud.“

„Kust teid nende tööde jauts käiakse palkamas?“

„Enamasti öömajadest. Teadagi, et kes wähegi puhtam, oma leiwaga 25-kopikalise päewapalga eest tööle ei lähe.“

Öömajadest . . . porduelusse langenud naiserahwad . . . põbedjad . . .

Ja meie konditori-töökojad, nende töölauda-dega, kus peal töölistes õõsetel magawad . . . Ja rahwa theemajad, mis, töit üelda, igasuguse kaht-lase elemendi asukohas on muutunud . . . Ja puuwiljad ja marjad rändawate müüjate moldi-des . . . Wiim peseb ja tolm katab neid. Ja kardetaw-kuulus „morošina“ . . .

Ja kuhu ja iganes maatad, igalpool näed, et me Tahiti-saare tüdrukute joogiwalmistusest faugele ei ole jõudnud. Wahe on wast ainult see, et meie juures seda juurepäralist desinfekto-rit ei ole, mis Tahiti-saarte peal. Selle suure puhastuse-aparadi nimi on — päike.

Kui juba niisuguste toreduse- või maiuse-asjade, nagu kompwekide ja moosi valmistamine nii halwas korras on, misugune ta siis küll tarwilistema ainete valmistamise juures piab olema, õhtab Wene leht lõputks. — Jah, kui juba kõrgemate sihtide tarbeid nõnda täidetakse, mis siis meel alamarahwa elunõuetest rääkida!

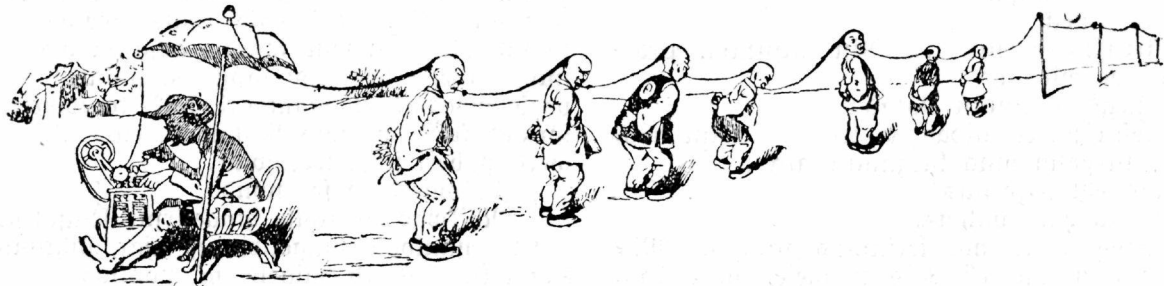
Kes Tallinna elanikkudest ei oleks prussakat või muud selletaulist elukat leiwa ehk saia seest leidnud? Ssegi ussifid, püksiwärwolid, millel tina-nõõbid külles ja klaasirütkka olla, nagu „Teataja“ teatab, leibade seest leitud. Ja rahwasuu teab pagariselidest — mitte ainult Tallinnas, waid ka mujal — rääkida, kes esmaspäewal leiwakünasfe offendawad!

Sedalaadi suurelinna eluawaldusi, nimelt toidukraamisõlkimises, ümub ka wäiksematesgi kohtades, kus seltskonna tarwituste täitmine üffi-kute hoolimatade kasuõngitsejate kätte langeb. Nende widad kirjutajale jutustas (sellest on nüüd juba mõni hea aeg tagasi) kesgi usaldusewääri-line Jõwi-alewi elanik, et sealgi pagar (mitte eestlane) — paisetega kaetud jalgadega taignat tallanud. Laudadest tehtud sõreda waheseina läbi näinud seda kõrwal-elamad inimesed ja sundinud ähwarduste abil pagarit taigna seest wälja tule-ma. Rahjuks ei ole aga igal töökojal niisugust sõredat waheseina . . .

Üks uueaegne wanajutt pajatab, et kesgi worstitegija oma elupäästjale kõige sügawama tänu täheks järgmist nõuu olla annud:

„Arge sõõge worsti! — — —“

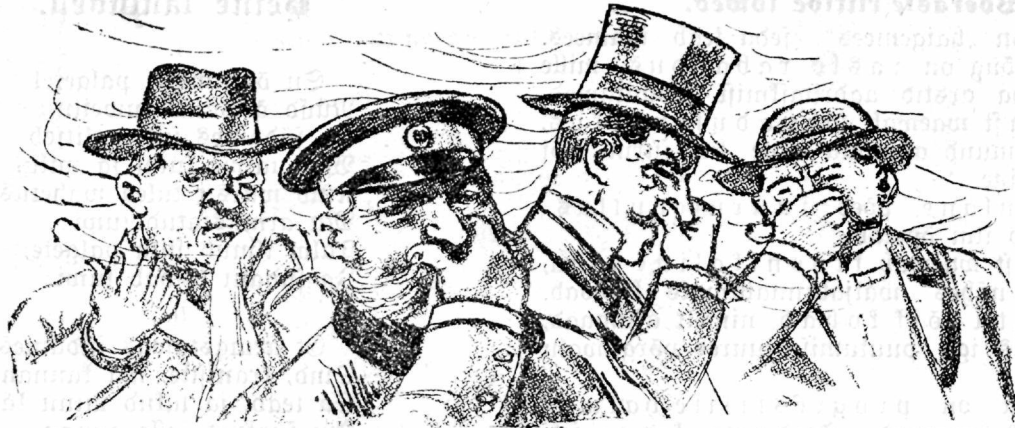
Parandust ja paremust wõib sellesgi asjas jalale seada, aga „Matši“ weergudel ei ole selle-kojalisteks arutusteks paras koht. Minult niipalju olgu siin üeldud, et kes mõnest sõõgiainete kauplusest või turult midagi toidupoolist ostab, see lastu müüjat või walmistajat ostetud kraam kohe sealsamas ära süia; ainult siis wõib ostja findel olla, et ta parajitiid või jolki koju ei wi.

Elawad Hiina-postid

ehk ajutine telegrahwijaam sõjawäljal. (Saksa telegrahwiametniku leidus Hiina-sõja-ajast.)

Pildike Tallinna terwisehoiulistest oludest.

Tallinna kiidulaul.

Tallinn see käib üle kõige,
Üle kõigi linnade!
Sellepärest kiidulaulu
Wõtkem laulda temale!

Ainult — see on wäike wiga —
Tea, kas maksab üeldagi? —
Olgu peale — ainult wesi,
See ei kölba kuhugi.

Ainult ka weel halba lõhna
Lautab wälja Härjapea;
Woorimeeste seisupaigas
Pole õhk ka üsna hea.

Ainult kuiwa ilmadega
Uulitsad on tolmused.
(Näete, süüd on ainult ilmal!)
Tuleb wihtm, siis porised.

Ainult weel üks wiga: öösel
Alewid on pimedad.
Aga olgu — suured saksad
Südalinnas elawad.

Ainult weel, et wahemehed
Söögiaineid wõltsiwad.
Ainult ka, et saiad wäiksed,
Rosinateks prussakad.

Ainult weel, et waestemajas
Toidukraam ei ette löö,

Leiwa hulka segatakse
Räbalaidgi — muudkui söö!

Ainult ka, et kulud suured,
Elamine kalliks lä'eb;
Wähe tööd ja teenistusi,
Sissetulek wäikseks jääb.

Ainult ka, et linna raha
Pillatakse. Ainult ka —
Terwishoiu komisjonist
Terwishoidu küll ei saa.

Ainult „konka“ on meil wilets,
Nii et häda waadata.
Ainult postitalituses
Nurinat wõiks tõsta ka.

Ainult kölwatust on palju,
Joomist pordueluga,
Alatust ja salakaebtust,
Wargust tuleb ette ka.

Ainult Eesti keelt ei tohi
Awalikult rääkida,
Muidu saksikud sind poestgi
Wõiwad wälja wisata.

Siiski — Reval über alles,
Über alles! hõiskame.
Sellesarnast Saksamaalgi
Wäga harwa leitakse.

Asjatundjate arwamine.

„Uuemad sõjad on selgeks teinud, et Inglise
maawägi igapidi Wene, Prantsuse, ja Saksa
maawäest maha jääb.“

„Igapidi mitte. Rõõwimises ja waljuses on
ta terveist maailmast ja isegi kuulsatest Saksa
marodörist ees.“

Suurelinna-kodanikkude festes.

„Däna on sul paastupäew?“

„Ja—ah.“

„Millega ja ennast eila toitfid?“

„Hõbe-uuriga.“

„Hohoo, see oli ju magus suutäis! Ma sõin
mõne päewa eest wana silindri ja talwe-kalosfid ära.“

Wõeraste-riikide tõwed.

Turf on „haigemees“, seda teab igamees. Tema tõwe tõug on raske rabandus, mille wastu Europa arstid aadrilaskmist soowitawad.

Hiinlast waewab wanadusenõrkus, mille wastu muud abinõuu pole kui surm wõi uuestisündimine.

Jaapanlane põeb juurusehullustust. Küllap ilm õpetab.

Inglast waewab kroonikaline jänu, mis werd nähes wäljatannatamaks kaswab. Peale selle on tal kõik kohad, nimelt afumaad, hellad, mis iga puutumise juures põrguwalu sünnitawad.

Austria on progressilise-halwatusse õhwraks langenud. Teadmata, kas ta sellest kunagi toibub.

Italiat piinab tuttam tasku-tuberfulose. Meetud kommaelukas!

Prantsus on pealtnäha priske mees, aga järeltulejat pole tal loota. Suguwõimetus.

Amerika põeb merehaigust ja lööb oma dollarid meremäesuurendamisega furnuks.

Balkani poolsaarel on sifemised olud käärimas. Kuri kõhu-tõbi.

Linna naised.

Mälestuseks. „Kuhu te mehega nüüd tahkesti lähete?“

„Päewapiltniku juurde. Meie laseme endid warsti lahutada, siis olgu weel päewapildidgi mälestuseks.“

*

Kuri nõuu. „Mõelge ometi, frau Furtmann, mis minule juhtus: meie wõtjime endile uue korteri, ma istusin ettewaatamatalt afna peale; märskelt wärwitud afna-aluslaud ei olnud weel kuiv ja määris minu riided ära.“

„Oh sina heldene aeg, misjugune õnnetus!“

„Mees pidi mulle uued riided ostma.“

„Ah, kas te ei teaks mulle ka niisugust korterit juhatada, kus afnalauad märskelt on wärwitud.“

*

Jalutades. Meesterahwas: „Igauks, kes meid näeb, piab meid wist meheks ja naiseks.“

Naiserahwas: „Ja seda me ju ka olemegi, muud kui teine aga teisest abielu paarist.“

Lapselik küsimine.

Ema: „Kusti, mine isa juurde.“

Poeg: „Misjuguse? Seal on palju onuõid.“

Sea ajaleht.

„Teie olete omale wäga mõnusa ajalehe tellinud.“

„Mille poolest ta teile kõige enam meeldib?“

„Muidugi kausta ja paberi poolest: wäga hea asju siise mäsõida.“

Heine lauludest.

I.

Su õhkwatel palgetel
Nüüd õitsmas suweilu,
Ja südames sul walitseb
Weel talwe külm ja wilu.
Kuid warsti tuleb wahetus,
Mu armastatud tuwi:
Talw ilmub sinu palgete,
Ja südant täidab sumi.

II.

Et armastawas südames
Sind, frantsite, ma kannan,
Sa tead, ja lafud minu kätt,
Kui juhkurt sulle annan.
Sa oled koer, ei püiagi
Muud nägu näidata,
Mis oma teistest sõpradest
Si wõi ma ütelda.

Murtud leping.

(Majaperemehe kiri üürilisele.)

„Nuustatud herra, sellega tulen mina teid teretama ja annan teile teada, nagu ma seda teie teenijate ja oma kojamehe käest olen kuulda saanud, et teie perekonnas suured rõemupäewad on oodata, sest et teie auuline proua nende päewade sees perekonna suurenemist ootab, ja sellepärast ma katuleerin teid wäga ja palun teid alandlikult, et teie enestele aegsasti uue korteri õtjikite ja kohe ära läheskite, sest et meie wahel maha tehtud kontrahi järele mina, majaperemees, andsin teile korteri, et teil mitte lapsi ei ole, aga mitte muidu, nagu teil §. 16. järele piab teada olema, teie, üürnik kohustajite ennaft ilma wastupanemata, ilma kohtuta kohe ära minema ja kontrahi murdmise eest üüriraha ja trahwi ära maksma, aga mul on teist wäga kahju, et teie kawa elajite ja tasafed safsad olite, aga olekrite ikka pidanud akurat kontrahi järele elama, ega see minu süü ole, auupakkikult teie pere mees.

Schnußauk.“

„Mikspärast arhitektorid eelarweid teewad?“

„Kuda nad siis muidu pärast teakõwad aru anda, kuipalju ehituse peale on ära kuluuud?“

Ettewaatlik isa, kelle sarnaseid wähe leidub.

„Ants, eks sa karista ometi oma lapsi!“

„Ei. Kardan, et lõõn kogemata maha.“

Tallinna jahimehed.

„Lähme homme jahi peale.“

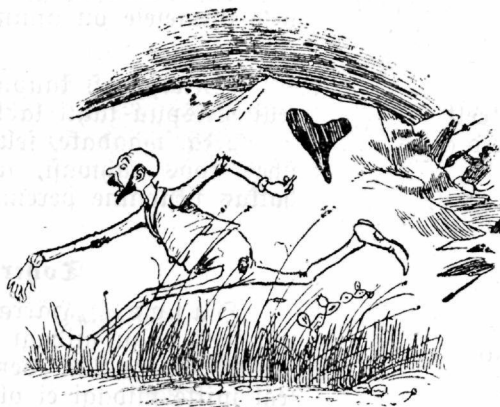
„Lähme. Aga kuhu nimelt?“

„Muidugi Wiru-uulitsjale, seal on kõige parem saaf.“

Kawalpea inimesesööjate seas.

Kunstnik Waaba maalib kõrbes
Pilti suure hoolega.
Siis ta inimesesööjaid
Korruga näeb tulema.

Nüüd need sööwad waese Waaba!
Kuhu põgenema piab?
Liiv on igalpool. Ja maaler
Sammud sõudewale seab.

Paganate pühad postid
Paistsid silma Waabale,
Ja ta jooksis posti juurde,
Ronis kohe ülesse.

Nullid.

„Mikspärast protfentijid
nullidega kirjutasid?“

„Sellepärast, et 0/0 sa-
gedasti nullideks muutu-
wad.“

Kolumbuse süü.

(Bankiri õhtamine.)

Rasfahoidja jälle minu
Kasja tühjendas,
Rahaga Amerikasje
Sala kihutas.

Iga kelm võid üle mere
Raha wiia nüüd.
Siin on, pagana Kolumbus,
Sinu ninal süüid!

Raljahammas.

„Neiu Nell, ma armas-
tan teid meeletumalt, loot-
tufeta!“

„Miks siis lootufeta?“

„Sellepärast, et teil vähematgi lootust ei või
olla minule mehele tulla.“

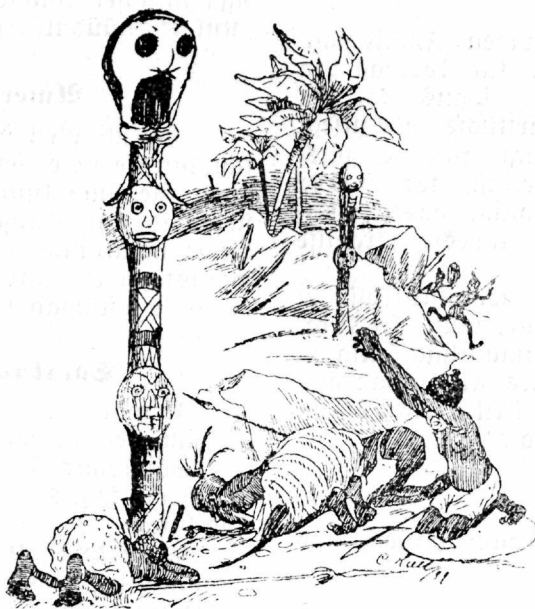
„Miks siis mitte?“

„Sellepärast, et mul vähematgi lootust ei ole,
et teid kosides ilusa kaasawara saaksin.“

Ime küll.

„Kui ühte nägu poeg teie mehena on — otse
imekspanemiseväärt!“

„Õm! Ka mina panen seda imeks . . .“

Tagaajajad ei märgand
Põgenejat ülewal,
Ja nad langesiwad maha,
Palusiwad posti all.

nüüd ütleva? Enne laenamist olen nende poolt,
aga pärast muidugi vastu.“

Uulitsjal.

„Kuulge, linnawaht, keda
jeda uulitsat tutjutakse?
Kummagi nurga peal pole
nimelauda ülewal.“

„Eks te näe, et need on
tuli-ued majad, kes sinna
jilti tohib ülesse haata pa-
nema! Võiwad maha lan-
geda. Las kuivawad vähe
weel, siis saab näha.“

Rahwa kajuts.

Rahwa kajuts sulle võtan
Iseennast ohwerdan,
Agarasti tööle tõtan,
Ijamaal' end pühendan! —
Kilkas noormees rahwa ees,
Aga süda mõtles sees:
Paber, fulg ja tindipott —
Kukkur, auu ja leivafott . . .

Juudiwastane.

„Uelge mulle, kas te olete
juutide poolt või vastu?“

„Kuda ma jeda teile pian
nüüd ütleva? Enne laenamist olen nende poolt,
aga pärast muidugi vastu.“

Tallinna woorimeeste kesk.

„Kui ma täna karja-tänawa nurgast mööda
jõitfin, wahtis minu kõrb üle aia ja hirnus.“

„Kas teine talle seal vastu ei hirnunud?“

Ilma imed.

Eks palju imet igapäev
 Ei sünni ilma sees?
 Wastolud kofku sulamad
 Siin meie ilma ees.

Eks ime peene-wiisakas
 Ei ole iga jaks?
 Kuid kui ta kuuleb Gesti keelt
 Lääb t o o r e f s = j ä m e d a f s . . .

Eks mõnigi, kel sülda kolm
 On pükswärmel piff,
 Ei ole p e e n i k e n e k e l m ?
 Jah, see on harilik . . .

Eks juhtu sagedastigi,
 Et mõni inimene
 Ka ainult kahe sammuga peal
 Lääb liiga k a u g e l e ?

Kui oled otskohene
 Ja õigust armastad,
 Siis naabrid w i l t u = filmaga
 Su peale wahjavad.

Wõrdlus.

Kesgi praeguse-aja piiskoppidest Inglismaal
 pidas kirikus jumalateenistust, kui korraga hea
 jagar äitewihma tuli. Kirik kogus korraga
 inimesi täis, kes harilikult kirikusse üle ussegi
 ei waata. Teiste hulgas nägi auuline piis-
 kopp palju niisuguseid noori õpellaasi, kes juu ja
 julega kiriku ja waimuliku erakonna wastu mõit-
 lesiwad, ja ta paigutas oma kõneste järgmise
 lause:

„Paljud süüdistawad meid, waimulikkusi, et
 me igalpool omakasu taga ajame, muu seas ka,
 nagu püüaksime meie endid usumantliga katta ja
 kirikumüüriid endile kaitsewalliks tarwitada; aga
 kas need paremini teewad, kes kirikut endi kasuks
 wihmawarju asemel tarwitawad?“

Restoranis.

„Aga kuhu te selle söögikraami panete, mis
 wanaks läheb?“

„Häwitame ära.“

„No aga kas palju läheb sedawiiši raisku?“

„Ega see sellepärast siis raisku lähe. Meie,
 teenijad häwitame selle ära, ja süia tahaksime me
 ju ikka saada.“

Yjao-ide äärest.

Wene soldatid wõtnud terve karja suplewaid
 jaapanlast wangi, ilma et waenlastel aega oleks
 olnud endid riidesse panna.

„Iwanow, kes nendest siis ohwitser on?“ kü-
 sinud üks meie soldat teiselt.

„Tühi neid tunneb!“ kohtnud küsitaw. „Näed
 ju ifegi, et nad Madama-ülifonnas on, aga mitte
 sõjawäe uniwormis.“

Arstide festes.

„Mul on üks haige, keda ma juba kaheksa
 aastat arstin . . .“

„See on ime, kui raudse termise Jumal mõ-
 nele inimesele on annud.“

„Mikspärast kaupmees Neeger oma wanema
 jelli Pitspuu lahti lastis?“

„Ja, waadake, sell ja peremees petsiwad esiti
 ühes koos rahwast, aga pärast löi sell lahku ja
 hakkas üksipäine peremeest petma.“

Tohtri-juures.

H a i g e : „Härä doktor, ma tunnen oma
 pea sees nagu midagi . . .“

A r t : „Ma tõendan teile, mu härä, et
 seal mitte midagi ei ole.“

Gene ja nüüd.

Ennemuistisel heal ja kuldse ajal
 „Kufe-förtjis“ müüdi, joodi, riieldi fortissimo,
 Aga nüüdsel „monopoli“ ajal
 „Kufel“ müüdas, joodas, salaja — pianissimo.

Amerikalik-kuulutus.

„Hiljuti ühel ööl murdsiwad wargad meie
 kauplusesse siis, sest et meie kaup oma headuse
 poolt üle ilma kuulus on. Kui aga kurjategijad
 nägimad, kui odawad hinnad meie oma kaubale
 oleme määranud, saiwad nad aru, et meie kaupa
 warastada ei maksja, ja tulimad järgmisel hom-
 mikul ja ostiwad raha eest.“

Salakuulaja wiimnesõna.

Jaapani salakuulaja oli kinni püütud. See
 oli ohwitser peastaabist, hunhuši riides.

Sõjalohus oli lühikene — palju äkilisem kui
 Rakwere kohus. Salakuulaja mõisteti surma-
 nuhtlusele.

Peale kohtuotsuse kuulutust ütles jaapanlane:
 „Kohtuotsuse wastu ei ole mul midagi üelda, sest
 et see sõjaseadusega täiesti kofku käib, aga jeda
 pian ma teile ometi meelde tuletama, et teie selle
 kohtuotsusega minu terve karrieri ära rikute.“

Tõsine küsimine.

„Tulge meie kauplusesse, meie müüme wiie-
 aastase wastutuse peale.“

„Aga kes selle eest wastutab, et teie kauplus
 kas mõi miis kuudgi kestab?“

„Wõeraid naisi on küll warastatud, aga et
 wõeras ämm oleks ära warastatud, jeda pole
 veel ükski kuulnud.“

Jaapani reklame.

Kesgi raamatukaupleja Tokios lastnud järgmise kuulutuse ära trükkida:

„Minu hinnad on odavad, nagu loospiletid; raamatud on ilusad, nagu noor neiu, kui ta laulab; tükk on selge kui kristal; paber on tugev, nagu elewandi nahk; saatmine on nii rutuline, nagu suurtüki kuul; ostjatega käiakse nii lahkeste ja ettevaatlikult ümber, kui inimestega kahe laewa äärel, kelle omanikud üksteisega mõistlevad.“

Ehk leiavad sugu- ja äriwennad siit endile näpunäiteid.

Suuremate elukate haigused.

Raardimängimise-, lahkumise- ja laiskusehaigus.

Rasfi-ahastus.

Nõrgad närwid.

Suuruse-hullustus.

Wenera kannatus.

Rikutud südametunnistus.

Tasutusiiskus.

Täheendus. Neid haigusid põewad muudugi ka wäikesed kadakasajad ja kõige uuemal ajal mõned talumatšidgi, kuid igatahes on üks ehk teine nendest tõbedest suuruse tundemärk.

Kooliõpetajate jõggisedel.

Lustilised nooredmehed, kes Rakwere linnakooli juures „padafoogi“ kursuse olivad lõpetanud, sõiwad wõerastemajas üheskoos lõunat ja seadsiwad seal külakooliõpetajate jaoks järgmise normal-jõggisedeli kofku. See on nii kasulik, et seda ka kaugemal-elawatele ametiwendadele lahkest tähelepanemiseks wõime soowitada, siis ei ole neil tarwis enam talwel nälga surra, olgu pall nii piisike kui tahes, kuna nad juwel mõisa moonamehiks ehk talupere-mehe juurde sumiliseks wõiwad minna, nagu targad ajalehed soowitawad. Soowitam eestiri on on järgmine.

Wahepaluseid: ahjukütmine (kui puid on), lumerookimine, exatunnid, lapseristimine, furnumatmine, ettelugemine, koorilaul jne.

Leib: tähtede õpetamine (hääletamise-wiis) weerimisega.

Leem: emakeel (hästi mitmekesine: Dr. Hermann ja Gineri grammatikad ja Jakobsoni lugemiseramat — igauks isefuguses kirjawiihis) ja usuõpetus.

Puder: wõerad keeled (loomuliku õpetamise järele).

Kalla: tuttam kuldkala lugu Puschkini järele; faste: koolilaste filmapijarad.

Kordamine algusest lõpuni.

Küpsis: igasugune karistus, nagu kõrwa-kiilud, witsa- ja iga muu hirm jne.

Linnu liha: õpilased wõera walla piiridest.

Wärske salat: efimese-talwe õpilased.

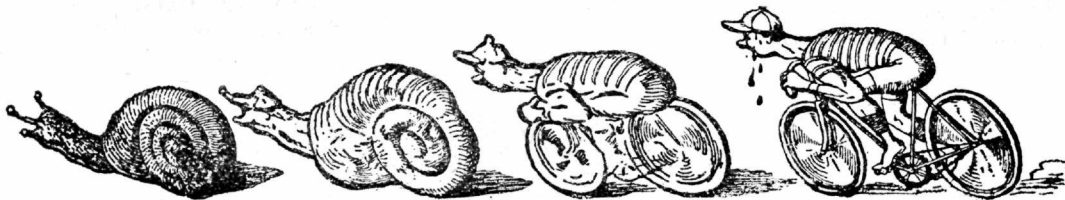
Wirts: koolikatsumise protokollid.

Magusroog: fordajad koolilapsed — 15-, 16-, 17- ja 18-aastased neiu.

Kollane küsimus.

„Kollasest hädaohust“ kõneldi ja kirjutati juba ammugi terwes Europas — ja nüüd ongi meil kollane kurat kaela peal! Wägew Wenekaru saab selle piisikese paganaga muudugi mõista, mille juures kesgi ei tohi kahelda, warsti walmis, nii et siin just hädaohust ärgu kõneldagu, aga et niisugune kollanoff meile ikka tublisti tüli teeb, kes seda saab salata! Sellesamapärast ei wõi paljud patriolid wõi isamaasõbrad kollast wärwigi filmatšas sallida. Mõnda ei wõi siis õige isamaatütar enesele kollast seelikut selga ega seda karwa ringi jalga panna; emand E. oli lilled, millel mõned lehed olnud kolletama lõõnud, kõige pottidega atnast wälja loopinud; isand J. oli trahterist mune tellides kinnitanud, et need ilma rebuta olgu. Kõik kollased loomad tarwis aegsasti ära tappa ja sügawale maha matta ja kõik kollased asjad, nagu uued Sirentsi-jaapad, wõibimata mustaks muuta.

Ühe asja juures kipub see kollane küsimus käest koguni kirjaks minema: kas piame ka kollaste wieliiste ja künneliste wastu waenu awal-dama ja kõikide kuld-asjade ja -ehete wastu pühajõda kuulutama? Küllap näib!

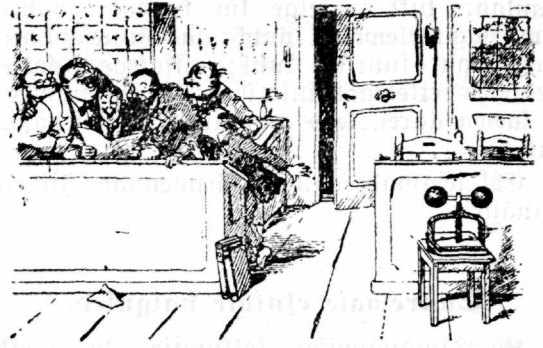

Rattasõidu metamorfosa.

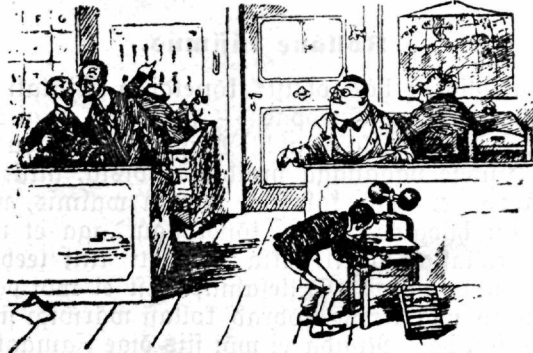
Õel direktor ja Meie Mats.

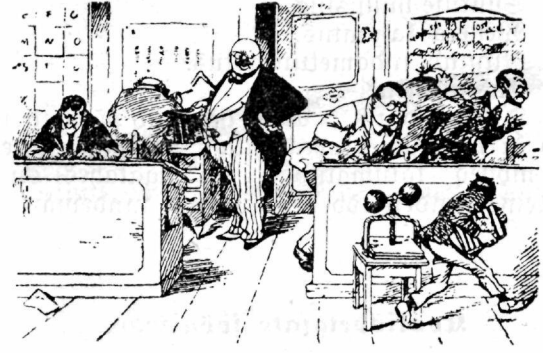
N. kontorisse toodi **Mats**,
Seal töö ei annud mahti,

Siis unustati kiire töö
Ja õel direktor ära

Et oleks aega lugeda,
Kuid naer läks kohe lahti.

Ta tuligi . . . Kui pikselöök
Siis kirjutajaid puutus!

Kõik wahtisid ja lugesid
Ja tõstsid naeru-kära.

Nii pea kui **Matsi** waatas ta,
Siis wiha naeruks muutus.

Pealtnägija.

Mats iga nurka, urka pueb, **Mats** halwad tembud üles lueb, **Mats** kahejalgsid-koeri sueb.
On juba ilmunud

Meie Mats I., II., III. ja praegune IV.

Igaüks 10 kop. Saada kõigist suurematest raamatukauplustest. Edeespidi ilmub **Meie Mats** V., VI., VII., VIII., IX., XXIV., M jne. Ilmumise üle antakse igakord ajalehtedes teada. Palutakse 10 kopikat peent-raha aegjasti valmis vahetada, et ostmise juures rahavahetamisega enam ajamiidet ei oleks.

„Armas mees, kui linna poole lähed, ära siis

Nalja Liisat

unusta ostmata.

See toob 10 kop. eest

hulga pilget ja nalja pildis ja sõnas, uskumata huumoritaolaid sõnu ja sõnumeid, teravaid **viisakate kombete õpetusi**, seal sees on

„**Waimud**“,

üks imelik ja kohutav lugu,

„**Härraks koolitatud wafikas**“,

algupäraliste piltidega — ja palju muud, mis kitsasjäsele wärawasse finni ei jäänud.“

Nalja Madis.

Ainult I. anne on ilmunud

ja parematest raamatukauplustest saada.

Sind 10 kop.

Kus **Madis** wiga näeb laita, seal tuleb ja paitab pilkepiitsaga. Kaswane ja soolane on ta siis. Kel jarnase tubli toidu järele on isu, seda jaule hüüame ja ka järgmisel andeid wälja anda püüame. Ka teatame: meil pole süüd, et teisi andeid pole wäljas juba nüüd.

Wäljaandjad.

„Weel natuke — ja olengi täiemehe pikkune . . .“

Дозволено цензурою. Юрьевъ, 6 окт. 1904 г. — Типографія М. Мартна, Ревель.

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

SESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR